

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2004-11-17

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Magnusson, justitierådet Nina Pripp och regeringsrådet Bengt-Åke Nilsson.

Enligt en lagrådsremiss den 14 oktober 2004 (Jordbruksdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i jordförvärvslagen (1979:230),
2. lag om ändring i förköpslagen (1967:868).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Jenny Wennhall.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet

Förslaget till lag om ändring i jordförvärvslagen

4 §

Det remitterade förslaget innebär vissa lättnader för juridiska personer vad gäller kravet på tillstånd för förvärv av lantbruksegendom som inte är belägen i glesbygd eller inom omarronderingsområde. I sådana fall krävs inget tillstånd, om en juridisk person förvärvar lantbruksegendom från annan juridisk person.

Under föredragningen av lagrådsremissen har uppgetts att avsikten är att krav på tillstånd fortfarande skall gälla när en juridisk person förvärvar lantbruksegendom från ett dödsbo (jfr 2 § andra stycket).

För att detta skall komma till klart uttryck i lagtexten bör, enligt Lagrådets mening, 4 § första stycket 3 ges följande lydelse: "3. förvärvaren är en juridisk person som förvärvar egendomen från en fysisk person eller ett dödsbo."

6 §

Enligt 4 § i det remitterade förslaget krävs tillstånd enligt lagen för förvärv av lantbruksegendom, om förvärvaren är en juridisk person som förvärvar egendomen från en fysisk person. I 6 § ges bestämmelser om förutsättningarna för att en juridisk person skall kunna lämnas sådant tillstånd. Remissförslaget innebär bl.a. att lagen liksom f.n. kommer att innehålla bestämmelser om kompensationsmark, men bestämmelserna har erhållit ett något ändrat innehåll. Enligt 6 § första stycket skall en juridisk person få förvärvstillstånd, om förvärvaren avstår, kan antas komma att avstå eller under de fem närmast föregående åren har avstått lantbruksegendom som i fråga om produktionsförmåga ungefär motsvarar den egendom som avses med förvärvet och avståendet sker, kan antas komma att ske eller har skett till en fysisk person eller till staten för naturvårdsändamål.

I sammanhanget uppstår frågan om de angivna reglerna är förenliga med EU:s principer om fri rörlighet för kapital och förbud mot diskriminering av EU-medborgare från andra medlemsstater. Det får förutsettas att utländska företag inte disponerar över lantbruksegendom i Sverige i samma utsträckning som svenska företag och att de utländska företagen därmed har sämre förutsättningar att få förvärvstillstånd genom att avstå från sådan egendom.

Som framgår av lagrådsremissen (avsnitt 5) har EG-domstolen under senare år i en rad fall prövat frågor om förhandstillstånd vid förvärv av fast egendom i förhållande till kravet på fri rörlighet för kapital. Av särskilt intresse är domen den 23 september 2003 i mål C-452/01

(förhandsavgörande i mål mellan Margrethe Ospelt och Schlössle Weissenberg Familienstiftung). I domen uttalas bl.a. att vissa åtgärder som innebär en begränsning av den fria rörligheten för kapital ändå kan godtas, om det mål som eftersträvas är av allmänintresse (punkt 34). Som exempel nämns det allmännas intresse av att bibehålla, stärka eller skapa hållbara förhållanden för jordbruksbefolkningen.

Det framgår emellertid av såväl Ospelt-domen som andra avgöranden av EG-domstolen att, även om en viss reglering har ett allmänintresse, den kan godtas endast om den är icke-diskriminerande och om proportionalitetsprincipen iakttas. Enligt Lagrådets mening är det önskvärt att de nu föreslagna bestämmelsernas förhållande till dessa krav analyseras ytterligare under det fortsatta beredningsarbetet.

Förslaget till lag om ändring i förköpslagen

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.